

Universal Declaration of Human Rights - Éwé

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

AMEGBETO JE ABLQDEVINYENYE NU KPEĐODZINYA

KPKPLDYIDEME

Esi wođe dzesi kɔtɛe be, amegbetwo katã fe gomekpɔkpɔ sɔsɛ, anye gmedokpe na amegbetɔfomea fe abldqemenɔɔ, nutefewɔwɔ kple ntɔfafa le xexeame ta la.

Esi eme va kɔ fãa be, abldqevinyenye si nye amegbetɔ ɔsiade tɔ la nu mabumabu akpɔ gbɛ wɔtso be hlɔnuwɔwɔ ɔ amegbetɔfomea nu va bɔ ta la, amewo fe dzitsinya va tsi tre ɔ nuwɔna vloɛ sia nɔti ale wođe adzɔgbɛ heɔe kpɔkpɔa be, le egbe xexe sia me la, ele be amegbetɔ nɔnɔ agbe le abldqɛ me, aɔe efe didi agblɔ faa wɔwɔ manɔmee, asubɔ nusi dzi wòwò se, avo tso nɔdzidodoname si me eye hiákame maganye agbenɔɔ fe afɔklinu na ame hahawo o nɔti la,

Esi woɔo kpe edzi be, ehiã be se nadzɔ Amegbetɔ fe Abldqevinyenye nu Kpeɔɔdzinya la nu, be ametetedeto kple funyafunyawɔwɔ ame magawɛ be ame aɔeke nayi eɔokui ta uli gei la to aglãdzedze me o nɔti la,

Esi wohiã vevie be woado duko kple dukɔwo dome kadodo ɔ nɔ le xexemedukɔwɔ katã dome ta la,

Esi Xexeme Duko ɔofuawo ɔ adzɔgbɛ le wo fe ɔɔo si te wode asie la me be, to Amegbetɔ fe abldqevinyenye nu Kpeɔɔdzinya me la, amegbetɔ ɔsiade, eɔanye nyɔnu alo nɔtsu o, fe gomekpɔkpɔ sɔ eye wokpɔ mɔ be to esia me la, hadomegbenɔɔ azɔ ɔ nɔ le abldqɛ asu amesiame si wu tsã eye agbenɔɔ nadze edzi nyuie na amesiame wu tsã ta la,

Esi duko siwo katã da asi ɔ Kpeɔɔdzinya dzi la ɔ adzɔgbɛ be yewoakpɔ egbɔ be amesiame de bubu Kpeɔɔdzinya la kple amewo fe abldqemenɔɔ bliboe nu kpakple nɔkulɛle ɔ ɔɔo la nɔti to ɔekawɔwɔ me kple Xexeme Duko ɔofuawo la,

Esi eme kɔ fãa be gomekpɔkpɔ kple Abldqemenɔɔ gomesese tsitotsito nye nu vevito wu, hena takpɔkpɔ na adzɔgbɛɔe sia bliboe ta la,

XEXEME DUKO ɔOFUAWO FE TAKPEKPEGã LE GBEFã ĐEM:

Amegbetɔwɔ fe Abldqevinyenye nu Kpeɔɔdzinya sia be, enye ɔɔo si dzi mieda asi ɔ na amewo katã le xexeame godoo. Miele mɔkpɔkpɔ me be amesiame kple xexeame habɔwɔ ɔsiade le afisiafi azɔ ɔ Kpeɔɔdzinya sia nu. Woakakae ɔ xexeame katã to efiafia kple emedede na amewo me. Esia awɛ be amewo nase Kpeɔɔdzinya la gome eye woaxɛ, awɔ ɔ edzi be, agbenɔɔ natsɔ afo nyuie le Duko siwo le Xexeme Duko ɔofuawo fe Habɔwɔ me la me. Wokpɔ mɔ be woakaka Kpeɔɔdzinya la ɔ Xɔɔasinyigba siwo dzi dum duko aɔewo le la hã me hena dzidzedzekpɔkpɔ.

KPEĐODZINYA ĐODO 1

Wodzi amegbetɔwɔ katã abldqewiwoe eye wodzena bubu kple gomekpɔkpɔ sɔsɛ. Susu kple dzitsinya le wo dometo ɔsiade si eyata wodze be woanɔ anyi le ɔekawɔwɔ blibo me.

KPEĐODZINYA ĐODO 2-LIA

Ele be amesiame nakpɔ gome le abldqevinyenye fe ɔɔo siwo katã le Kpeɔɔdzinya la me me. Woawɔ ɔɔo siawo dzi vovotodeameme manɔmetɔe ɔ efe dzɔtsofe, nɔtigbalẽ fe amadede, nɔtsu alo nyɔnyuie, gbeɔgbɔ, xɔsehamenɔɔ, dunyahamenɔɔ, ame fe susu fe vovototo, qevinyenye alo ɔfe tɔxɛ aɔeke ta o.

Gawu la, vovotodeameme madze le ame aɔeke fe dunyahenyawo alo efe dukɔa fe kadodo kple duko bubuwo me o. Nenema ke ame la fe duko si me wɔtso la ɔanye duko nɔ-eɔokui si o, eɔanye xɔɔeasi duko alo duko manɔɔokui si o, vovotodeameme nuwɔna aɔeke mayi edzi ku ɔ enu o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 3-LIA

Ele be amesiame nanɔ agbe leablɔɔ kple dedienɔ me.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 4-LIA

Womatsɔ ame aɔke awo kluvie alo aɔe awɔbae o, woatsi kluvinyenye kple kluvisisatsa nu gbidii le mɔ vovovoawo nu.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 5-LIA

Womawo funyafunya ame, asẽ tame le enu, awo hlɔnu aɔke de enu, ahe to nɛ ahaɔi gbɛ o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 6-LIA

Woade bubu amesiame nu le afisiafi abe amegbetɔ ene le se la nu.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 7-LIA

Amewo katã sɔ le se la dziwawo me eye wo katã akpɔ gome le se la fe wo tauɔli me vovototomanɔmee.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 8-LIA

Gomekpɔkpɔ le amesiame si le dukɔa fe wɔnudrɔ̃fewo hena ɔɔɔɔwawo siwo ku de efe abɔɔvinyenye fe kuxiwo nu abe alesi wole dukplɔse la me ene.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 9-LIA

Womalé ame aɔke akpasesɛtɔe, azi edzi de gaxɔme, alo anyae le dukɔa me de adzemadze dzi o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 10-LIA

Gomekpɔkpɔ sɔsɔe le amesiame si nu wotsɔ nya ɔ hekpɔe yi dukɔa fe wɔnudrɔ̃fe, afisi wɔnudrɔ̃la adodoe siwo matso afia nkunɔ o la, nade to efe nyawo me ku de efe gomekpɔkpɔ, efe dɔdeasiwo kple hlɔnya ɔesiaɔe fomevi si woatsɔ de enu la me nɛ.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 11-LIA

1. Womabu ame aɔke agɔɔzelae le wɔna aɔe si to nuɔɔɔi me nɛ la ta le efe dukɔ me alo dukɔ bubuwo fe se nu nenye be se ma menɔ anyi le amea fe vodadawɔxi o.

2. Womabu ame aɔke agɔɔzelae de nuwɔna aɔe si mele dukɔa alo gbetadukɔ aɔke fe seawo me le xeyixi si me nya la dzo o. Nenema ke womana tohehe aɔke si kɔ wu esi sɔ kple amea fe vodada le xemaxi me o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 12-LIA

Ame aɔke mekpɔ mɔ atɔ sesẽ ade nu ame bubu fe adzamegbenɔnya, efe fomenya, alo afemegbenɔnya me o. Ame aɔke mekpɔ mɔ ato mɔ aɔke dzi anya nu tso ame aɔe kple ame bubuwo dome kadodonyawo nɔti o. Nenema ke ame aɔke mekpɔ mɔ afo ɔi ame bubu nkɔ alo agblẽ enu o. Se la de mɔ be ame aɔe si nu woade afɔ sia fomevi ɔ la, nauli eɔkui ta faa se la nɔɔwawo me.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 13-LIA

1. Amesiame kpɔ mɔ aɔi tsa ayi dukɔ ɔesiaɔe me, anɔ afisiafi si dzroe la, gake amea nakpɔ gbɔ be yemetso dukɔ si me yele la fe lifowo o.

2. Mɔnukpɔkpɔ le amesiame si be woadzo le efe dukɔ alo dukɔ bubu me eye woate nu atrɔ gbɔ va efe dukɔ me.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 14-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ le amesiame si, si aua yi duka bubu me la si be woakpɔ sitsofe.
2. Womagbe sitsofemɔnu kpɔkpɔ sia nana ame ne eva eme be wole eyome tim ɔe vodada siwo meku ɔe dunyahenyawo ɔu alo esiwo tsi tre ɔe Xexeme Dukafofuawo fe ɔɔɔowo ɔu o.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 15-LIA

1. Dumevinyenye fe gomekpɔkpɔ le amesiame si.
2. Womatsɔ akpasesɛ axɔ dukɔmevinyenye le ame aɖeke si o, eye womaxe mɔ na ame aɖeke si di be yeatrɔ azu dukɔ bubu me tɔ la o.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 16-LIA

1. M̀nukp̀kp̀k̀ li na n̄tsu kple nyɔnu siwo tsi nyuie ate n̄u aɖe sɔ̄ la si be woaɖe amesi n̄yo na wo la, ado fome. Dztsofe, dzrovinyenye alo subɔsubɔ manye m̄xenu o. M̀nukp̀kp̀k̀ s̄s̄e li na wo be woaɖe wo n̄ewo. Nenema ke woagate n̄u agbe wo n̄ewo h̄a faa.
2. Womazi sɔ̄ɖeɖe ɖe ame aɖeke dzi o. Ele be sɔ̄ɖeɖe la nanye sɔ̄ɖela eveawo fe didi.
3. Le dzɔdzɔme nu la, fomee nye gɔmedokpe na amegbetɔfomea, eyata enye duko ɖesiaɖe fe dɔdeasi be woakpɔ fome ɖesiaɖe fe dedienɔnɔ fe nyawo gbɔ.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 17-LIA

1. M̀nukp̀kp̀ li be nuncamesi ate ɲu anɔ ame ɖeka si eye woagae ɲu anɔ ame ma kp̄le ame bubuwo si ɖe du.
2. Womatsɔ akpasesẽ axɔ ame adeke fe nuncamesi si le esi la o.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 18-LIA

Amesiamε kpo mε abu tame le eqokui si le abldqe me, awε efe dzitsinya nudo abe alesi woldi ene eye wδasubε le mε si dze enu la nu. Abldqemδnu sia gmmee nye be ame aqe ate nu agbe nu qa tso efe xase gbo eye wδagasubε nu bubu si woldi faa. Nenema ke wδkpo mε anδ eqokui si ko alo abδ ha kple ame bubuwo le subδsubδhawo me. Afia nu tso nusi wδsubδna la nuti le adzame alo gaglāgbe to mε desiadε nu mδxexe manδmee.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 19-LIA

Amesiamе kрo mа abu tame le eqokui si eye wаdаe efe susu agbl faa mаxexe manmее. Mоnukрokрo sia lа susuwаkw le ame qokuisi le ablqde me qe eme. Esia gpmee nye be ame аdеke mekpо mа ado akplamatsee le wаnа sia me o. Egalb mоnа si wаtо ase nya tso ame bubuwo gbl kple аlesi wаnа nyanya ame bubuwo hekpe qe susu siwo do go tso nyagbefаdеde qesiаdе fomevi me kaka me. Le wаnа siawо me la, lifowo kura qđ hā manye mаxenu o.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 20-LIA

1. Takpekpe kple hadede le nɔɔɔɔɔɔ me ɔ abɔɔɔɔ mɔnukpɔkɔ, li na amesiame.
2. Womazi ame adeke dzi be woanɔ habɔɔɔ ade me o.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 21-LIA

1. Gomekpɔkpɔ le dukɔmevi ɔɛsiaɔɛ si le efe dukɔ fe dziɔɔɔnyawo me. Ate ɲu anye eya ɲutɔ alo ametiatia aɔo wo te fe le akɔdada me.
2. Mɔnukɔkpɔ li na dukɔmevi ɔɛsiaɔɛ ɔɔɔɔ be woakpɔ gome le kpekpɛɔɔɲu siwo keɲ dziɔɔɔ nana dukɔmeviwo katã la xɔxɔ me.
3. Dziɔɔɔ ɔɛsiaɔɛ fe ɲusẽ fe sɔti le efe dukɔmeviwo sime. Woɔɔ ɲusẽ sia afia le xeyixi tɔxɛwo dzi to ametiakɔdada siwo wowɔna le ɔɔɔ nyui me. Le akɔdada siawo me la, dukɔmevi siwo katã dze ada ako la, ade nu aɔaka me le adzame alo to akɔdada mɔnu bubu aɔɔ si dzi woda asi ɔo ɲudɔxɔxɔ me.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 22-LIA

Hadomegbenɔnɔ kple dedienɔnɔ fe gomekpɔkpɔ li na dukɔmevi ɔesiaɔ. Ehiã be dukɔmevi ɔesiaɔ nakpɔ esia ade dzezii kotɛe to nunyanya tso efe dukɔ la fe ɔdekawɔwɔ kadodo kple gbetadukɔwɔ nɔti. Nenema ke wogahiãe hã be wòanya nu tso kpekpeɖeɖu siwo efe dukɔ la xɔna tso dukɔ bubuwo gbɔ le ga, hadomegbenɔnɔ kple dekonunyawo gome hena eya abe dumevi ene kple ehati bubuawo fe bubu kple tutuɔ si le vevie nɔti la nɔti.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 23-LIA

1. Ðawɔwɔ fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame faa. Amesiame atia ɔwɔwɔ si nyo nɛ la. Ati efe ɔwɔwɔ fe dzidzemekpɔkpɔ yome eye wòauli amemaxɔmaxɔ ɔe ɔ me ta vevie.
2. Fetu ɔeka fomeviwo xɔwɔ ɔe ɔwɔwɔ ɔeka fomevi ta le afisiafi, fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame, vovototomanɔmee.
3. Fetu nyui xɔwɔ fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame. Esia awɔe be ɔwɔwɔ la nate nɔ akpɔ eya nɔti, srãa kple viawo dzi dzidzemetɔe abe alesi wodze amegbetɔ be wòano agbe nɔdzedzekpɔtɔe la ene. Eye ne ehiã kura hã la woado albe abe hadomegbenɔnɔ fe viɔe ene.
4. Amesiame kpɔ mɔ aɔ ɔwɔwɔlawo fe habɔwɔ anyi alo age ɔe ɔesiaɔ si woɔ anyi xoxo la me ɔe efe dzidzemekpɔkpɔ mɔnuwo taviuli ta.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 24-LIA

Mɔnukpɔkpɔ li na amesiame si nye dziɔduɔduɔwɔla be woana gbɔɔɔmee to mɔkeke nanae me le xeyixi tɔxɛ aɔewo dzi gake woaxe fetu dedi nɛ. Womaɔe ga aɔeke le efe fetu la me ɔe xeyixi siwo me menɔ ɔ me la ta o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 25-LIA

1. Agbenɔnɔ dzidzemetɔe fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame bena efe lãme nana sešie, eya nɔti, srãa kple viawo nana dedie to nuɔdu, nutata, xɔtutu, atikenya, kple kpekpeɖeɖunana bubu fomevi siwo hiã le hadomegbenɔnɔ me la xɔwɔ me. Ne ɔwɔwɔ mele ame aɔe si o la, mɔnukpɔkpɔ li nɛ be ne edze ɔ alo zu wɔameto, srãa ku alo wotsi heku amegã alo nyagã loo alo afɔku aɔe dzi ɔe edzi si awɔe be magate nɔ awɔ naneke le eɔkui si o hã la, woakpɔ kpekpeɖeɖu.
2. Ele be woatsɔ beléle tɔxɛ na vinɔwɔ kple ɔeviwo eye woana kpekpeɖeɖu wo. Ele be woakpɔ ɔevi siwo dzilawo ɔe wo nɔewo ɔe ɔɔɔonu hafi dzi wo kple esiwo dzilawo meɔe wo nɔewo ɔe ɔɔɔ nyuitɔ nu hafi dzi wo o la dzi vovototomanɔmee.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 26-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li na amesiame be wòaxɔ hehe. Woaxɔ hehe siawo femaxee le gɔmedzesukuwo me. Ele be woazi amewo dzi be woaxɔ gɔmedzesuku fe hehe. Ele be mɔnukpɔkpɔ nana anyi na hehexɔwɔ le aɔanɔduwɔ kple ɔwɔwɔ tɔxewo me. Le sukukɔwɔ dede gome la, woadɔ mɔ na amesiwo nɔ nɔtete le la be woage ɔe hehexɔwɔ siawo.
2. Ele be hehenana amewo fe taɔɔɔzinu nanye be watu amegbetɔ ɔesiaɔ ɔe hena efe amezuzu blibo. Ele hã be amegbetɔfomea, fe dzidzemekpɔkpɔ kple efe ablɔɔɔmenɔnɔ fe gɔmedɔkpe nakpɔ ngɔyiyi to bubudede gɔmedɔkpe sia nɔ me. Esia ahe nugɔmesese, dzidodo kple ɔwɔwɔ ade dukɔwɔ, gbegbɔwɔwɔ kple xɔseha vovovoawo katã dome. Esia ana be Xexeme Dukɔ ɔofuawo fe Habɔwɔ fe nuwɔwɔ nahe nɔtifafa va xexeamɛ godoo.
3. Dzilawo kpɔ mɔ atia hehe si fomevi wodi be wo viwo naxɔ la faa.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 27-LIA

1. Gbesiagbegbenɔnɔ fe gomekpɔkpɔ li na amesiame. Esia gɔmee nye bena, mɔnukpɔkpɔ li na amesiame be woakpɔ gome le viɔe siwo hã dona tso dzɔɔɔmenuwo nɔti nunya kple aɔanɔduwɔwɔ me.
2. Mɔnukpɔkpɔ li be woauli ame aɔe fe nutovɛ ta to se nɔduwɔwɔ me. Nutovɛ sia ate nɔ anye agbalẽnɔnɔ, hakpakpa alo aɔanɔ nu bubu ɔesiaɔ fomevi si nye ame la fe asinɔduwɔwɔ si nɔti tɔnyenye le nɛ.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 28-LIA

Gomekpɔkpɔ li na amesiame be wòanɔ efe dukɔ me habɔɔwo alo dutahabɔɔ siwo me amewo fe mɔnukpɔkpɔwo kple abɔɔdevinyenye fe nyati siwo dzi míeɔ asii le Kpeɔɔdzinya sia me la xɔ anyinɔ ɔɔ blibo.

KPEɔɔDZINYA ɔɔɔ 29-LIA

1. Gomekpɔkpɔ le dukɔ me ngɔyidɔwo ɔɔɔ mekpɔ dukɔmevi ɔesiade fe nkume le afisi efe abɔɔdevinyenye kple amegbetɔnyenye blibo le bɔɔɔ le.
2. Ele na amesiame be le efe mɔnukpɔkpɔ kple abɔɔdevinyenye nɔti dɔɔɔɔwo me la, wòanye amesi awo ɔe ɔɔɔ siwo dzaa dzi sea da asi ɔɔ la dzi hena sidzedze kple bubudede ame bubuwo fe gomekpɔkpɔwo kple abɔɔɔemenɔɔ si hea agbe nyui ɔɔɔ, tomedafa kple dzidzeme ɔɔ gbɔ fũu vɛ, le ameha siwo dome ɔɔɔminasɔe fe wɔnawo fo ke ɔe to nyuie le.
3. Mele be woawo mɔnukpɔkpɔ kple abɔɔdevinyenye nɔti dɔ le mɔnu siwo to vovo tso Xexeme Dukɔ Fofuawo fe taɔɔɔzinuwo kple didiwo gbɔ o.

KPEɔɔDZINYA ɔɔɔ 30-LIA

Mele be ame aɔeke naɔe naneke si le Kpeɔɔdzinya sia me la gɔme abe dukɔ ɔeka aɔe konɔ tɔ wònye ene o. Medze be ameha alo ame ɔeka aɔeke natsɔe abe mɔnukpɔkpɔ ene awo ɔɔna aɔe alo aɔe afɔ aɔe si agblẽ nu le gomekpɔkpɔ kple abɔɔɔmɔnu siwo woxlẽ fia le Kpeɔɔdzinya sia me la nɔti o.
